

ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ НА 2021-2025 РОКИ

Наукова доповідь на засіданні Президії НАПН України 18 березня 2021 р.

<https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-2-4>

КУРБАТОВ

Сергій Володимирович

доктор філософських наук,
старший науковий
співробітник, радник
Президії Національної
академії педагогічних наук
України, м. Київ, Україна

Анотація. 18 березня 2021 р. на засіданні Президії НАПН України обговорено та затверджено Стратегію інтернаціоналізації Національної академії педагогічних наук України на 2021-2025 роки, створену з метою підвищення рівня інтернаціоналізації та покращення якості міжнародного наукового співробітництва НАПН України в галузі наук про освіту, педагогіки і психології.

Ключові слова: інтернаціоналізація; стратегія; наукове співробітництво на міжнародному рівні; академічна мобільність; зарубіжні публікації; інтернаціоналізація вдома; популяризація діяльності на міжнародному рівні; індикатори інтернаціоналізації.

Стратегія інтернаціоналізації Національної академії педагогічних наук України на 2021-2025 роки є документом, який регулює процеси забезпечення оцінки та розвитку поточного стану міжнародної наукової діяльності у сфері наук про освіту, педагогіки і психології та залучення до неї наукових і науково-педагогічних працівників, аспірантів і докторантів. Стратегія конкретизує, розширює та доповнює Стратегію розвитку НАПН України на 2016-2022 роки, схвалену загальними зборами НАПН України 25 березня 2016 р.

Метою Стратегії є підвищення рівня інтернаціоналізації та покращення якості міжнародного наукового співробітництва НАПН України в галузі наук про освіту, педагогіки і психології.

Стратегія регулює ключові напрями міжнародної діяльності НАПН України:

- 1) науково-дослідницьке співробітництво на міжнародному рівні;
- 2) академічна мобільність наукових та науково-педагогічних працівників, аспірантів і докторантів;
- 3) підготовка та здійснення зарубіжних наукових публікацій;
- 4) створення умов для «інтернаціоналізації вдома»;
- 5) активізація співпраці з іноземними членами і почесними докторами НАПН України;
- 6) популяризація діяльності НАПН України на міжнародному рівні.

Кожен напрям міжнародної діяльності передбачає низку індикаторів, які дозволяють об'єктивно оцінити його стан, та сприяють подальшому розвитку. До Стратегії включено систему моніторингу її реалізації та механізми її вдосконалення.

Перший варіант Стратегії було розроблено завдяки участі автора у проєкті «Інноваційний університет і лідерство. Фаза V» (листопад 2019 р. — липень 2020 р.), який фінансується Урядом Республіки Польща. Після консультацій та доопрацювання у лютому 2021 р. проєкт Стратегії було винесено на громадське обговорення, а

18 березня 2021 р. затверджено постановою Президії НАПН України із врахуванням відповідних змін та доповнень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Національна академія педагогічних наук України. (2021, 19 березня). *Затверджено Стратегію інтернаціоналізації НАПН України*. <http://naps.gov.ua/ua/press/releases/2263/>

Національна академія педагогічних наук України. (2016, 11 травня). *Стратегія розвитку Національної академії педагогічних наук України на 2016-2022 роки*. <http://naps.gov.ua/ua/press/announcements/942/>

ON APPROVING THE STRATEGY OF INTERNATIONALIZATION OF THE NATIONAL ACADEMY OF EDUCATIONAL SCIENCES OF UKRAINE FOR 2021-2025

Scientific report at the meeting of the Presidium of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, March 18, 2021

Sergiy Kurbatov

DSc in Philosophy, Senior Researcher, Adviser to the Presidium, National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. *The Strategy of Internationalization of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine for 2021-2025 is a document, which regulates the processes of evaluation and development of international activities in the area of educational sciences, pedagogy, and psychology as far as involving researchers, PhD and DSc students in it. The Strategy specifies, expands, and supplements the Strategy of Development of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine for 2016-2022, which was adopted at the general meeting of NAES of Ukraine on March 25, 2016. The Strategy aims at increasing the level of internationalization and enhancing the quality of international cooperation in the area of educational sciences, pedagogy, and psychology.*

The Strategy regulates the main dimensions of international activities of NAES of Ukraine: 1) scientific and research cooperation at international level; 2) academic mobility of researchers, PhD and DSc students; 3) preparation of scientific publications in foreign academic journals and other media; 4) creation of systematic support for "internationalization at home"; 5) strengthening the academic cooperation with foreign members and Honorable Doctors of NAES of Ukraine; 6) popularization of activities of NAES of Ukraine at international level. Each dimension is supported by the set of indicators for the evaluation and development of a particular type of activity. The Strategy also includes the system of its monitoring and mechanism for future improvement.

The first version of the Strategy was elaborated due to the author's participation in the project "Innovative University and Leadership. Phase V" (November 2019 — July 2020), which received financial support from Polish Government. After consultations and relevant corrections, the draft Strategy was submitted for public discussion in February 2021, and on March 18, 2021, it was approved by the Presidium of NAES of Ukraine with some corrections.

Keywords: *internationalization; strategy; international academic cooperation; academic mobility; foreign academic publications; internationalization at home; popularization of activities at international level; indicators of internationalization.*

Дата публікації: 31 березня 2021 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Постанова Президії НАПН України
від 18 березня 2021 р. № 1-2/4-58

СТРАТЕГІЯ інтернаціоналізації Національної академії педагогічних наук України на 2021-2025 роки

Вступ

У сучасних умовах розвиток міжнародного співробітництва є важливим і необхідним напрямом діяльності будь-якої дослідницької організації, оскільки вона набуває глобального характеру та в умовах сучасної України є неможливою без урахування євроінтеграційного виміру. Тому *Національна академія педагогічних наук України*, як головний інституційний осередок розвитку наук про освіту, педагогіки і психології в країні має розробити та постійно вдосконалювати ефективний механізм забезпечення оцінки поточного стану міжнародної наукової діяльності у цій сфері та залучення до неї наукових і науково-педагогічних працівників, магістрів, аспірантів і докторантів.

Правовою основою інтеграції української науки про освіту, педагогіки та психології у світовий науковий та Європейський дослідницький простір є Угода про асоціацію України та ЄС, а також Угода між Україною та ЄС про наукове і технологічне співробітництво, відповідно до положень яких НАПН України сприяє проведенню спільних досліджень, забезпечує їх підтримку та своєчасний обмін інформацією для реалізації цієї діяльності.

Стратегія інтернаціоналізації НАПН України на 2021-2025 роки (далі — Стратегія) конкретизує, розширює та доповнює *Стратегію розвитку НАПН України на 2016-2022 роки*, схвалену загальними зборами НАПН України 25 березня 2016 р. Зокрема, це стосується розділів 2.4.1. Реалізація цільових пріоритетів розвитку; 2.4.4. Реалізація організаційних пріоритетів розвитку та низки орієнтованих щорічних індикаторів розвитку НАПН України (особливо тих, що стосуються конкурентоспроможності, іміджу у суспільстві та освітньо-науковому просторі).

За умов активного формування як глобальної дослідницької мережі, так і Європейського дослідницького простору як його органічної складової частини НАПН України потребує активного долучення до відповідних процесів як на інституційному рівні, так і на рівні дослідників і наукових команд. Важливим є створення системи регулярного інформування та адаптації до вітчизняних умов поточних напрямів академічної політики, скерованої на науково-дослідницьку діяльність як на європейському континенті, так і в цілому у світі. Також важливим інструментом інтеграції НАПН України та її працівників у європейські та світові академічні структури є система моніторингу напрямів наукової діяльності, теоретико-методологічних підходів і наукових здобутків у галузі наук про освіту, педагогіки та психології у провідних наукових центрах відповідного профілю країн ЄС та Організації економічного співробітництва та розвитку. Це сприятиме налагодженню та розширенню співпраці НАПН України, її підвідомчих установ, а також окремих дослідників і наукових команд з іноземними колегами, започаткуванню спільних проєктів та ефективній координації спільної діяльності.

Джерельна база Стратегії ґрунтується на:

- 1) ідеях і висновках, що містяться в англійськомовних наукових працях, присвячених проблемі інтернаціоналізації дослідницьких інституцій та вимірюванню її ефективності;
- 2) підходах до оцінювання інтернаціоналізації науково-дослідницької діяльності у межах внутрішнього та зовнішнього аудиту академічних установ;
- 3) індикаторах оцінювання інтернаціоналізації та міжнародного виміру науково-дослідницької діяльності у провідних міжнародних університетських рейтингах;
- 4) вітчизняних підходах до оцінювання інтернаціоналізації наукової діяльності;
- 5) стратегіях інтернаціоналізації провідних українських і зарубіжних університетів.

Мета Стратегії: підвищення рівня інтернаціоналізації та покращення якості міжнародного наукового співробітництва НАПН України в галузі наук про освіту, педагогіки і психології.

Завдання Стратегії:

- активізація науково-дослідницького співробітництва на міжнародному рівні як НАПН України, так і підвідомчих установ (зокрема співпраці з зарубіжними закладами освіти всіх рівнів);
- підвищення рівня академічної мобільності працівників, аспірантів і докторантів підвідомчих установ НАПН України;
- збільшення кількості та покращення якості академічних публікацій у зарубіжних виданнях, зокрема спільно з іноземними партнерами;

- створення сприятливих умов для «інтернаціоналізації вдома» з використанням сучасних цифрових технологій;
- розроблення системи взаємодії з іноземними членами та почесними докторами НАПН України у контексті їх залучення до співпраці з українськими науковцями;
- удосконалення механізмів популяризації діяльності НАПН України на міжнародному рівні;
- розроблення системи моніторингу реалізації Стратегії та технології її вдосконалення.

Розділ 1. Науково-дослідницьке співробітництво на міжнародному рівні

Для реалізації науково-дослідницького співробітництва на міжнародному рівні необхідно:

- передбачити обов'язковий міжнародний компонент у межах наукових досліджень, що виконуються в підвідомчих установах НАПН України, починаючи з подання відповідної заявки;
- включити до структури заявки спеціальний розділ, присвячений аналізу зарубіжного досвіду в сучасних дослідженнях та інформацію щодо попередніх контактів з іноземними вченими та інституціями, які займаються дослідженнями у даній галузі;
- визначити ключові донорські організації, які фінансують відповідні дослідження та попередні теми проектів для подання на розгляд з метою залучення додаткових грантових коштів для їх реалізації;
- підвищити рівень володіння іноземними мовами та зробити знання англійської та/або іншої офіційної мови ЄС бажаною умовою для обіймання наукових посад, починаючи з рівня старшого наукового співробітника;
- заохочувати входження НАПН України та її підвідомчих установ до світових міжнародних асоціацій, мереж, консорціумів і провідних європейських і світових структур у галузі наук про освіту, педагогіки та психології, а також сприяти активній участі у їх роботі;
- підтримувати переклад, адаптацію, стандартизацію та валідизацію сучасного інструментарію, що використовується у психолого-педагогічних дослідженнях країн ЄС;
- створювати максимально сприятливі умови для проведення міжнародних наукових заходів на базі НАПН України, її наукових установ і розробити дієві фінансові механізми заохочення працівників до міжнародної діяльності;
- залучати зарубіжних науковців до освітнього процесу підготовки майбутніх докторів філософії, що здійснюється у підвідомчих установах НАПН України.

Основні індикатори для оцінювання:

- 1) кількість надрукованих упродовж останніх 10 років іноземних джерел, опрацьованих у межах дослідження, що проводиться;
- 2) кількість міжнародних грантових проектів, поданих підвідомчою установою, командою науковців або дослідником у звітному році;
- 3) кількість міжнародних грантових проектів, які отримали фінансування у звітному році;
- 4) кількість працівників, залучених до виконання діючих міжнародних наукових проектів у звітному році;
- 5) кількість міжнародних академічних заходів, проведених з іноземною фінансовою та/або матеріально-технічною підтримкою у звітному році;
- 6) кількість працівників, які вільно володіють англійською та/або іншою офіційною мовою ЄС;
- 7) кількість заходів з популяризації іноземних програм підтримки наукового співробітництва;
- 8) кількість міжнародних освітніх і наукових проектів, у яких бере участь установа та/або її працівники на громадських засадах для популяризації і впровадження наукових результатів на міжнародному рівні;
- 9) кількість учених — членів іноземних академій, міжнародних наукових товариств;
- 10) кількість учених, які беруть участь у міжнародній експертній діяльності;
- 11) обсяг фінансування, залученого з іноземних джерел (міжнародних грантів, проектів, програм, стипендій тощо) у розрахунку на одного наукового працівника.

Розділ 2. Академічна мобільність наукових і науково-педагогічних працівників, аспірантів і докторантів

З метою активізації академічної мобільності, що є основним елементом успішної інтернаціоналізації наукової установи НАПН України:

- сприятиме щорічному зростанню її рівня серед наукових і науково-педагогічних працівників, аспірантів і докторантів;
- надаватиме підтримку в пошуках джерел фінансування можливих варіантів реалізації академічної мобільності;

- передбачатиме можливість фінансування закордонного відрядження для стажування молодих вчених;
- підтримуватиме пошук і заохочення до співпраці іноземних експертів з відповідної проблематики та створення належних умов для їх перебування в Україні;
- забезпечуватиме розроблення механізму організаційної підтримки іноземних партнерів НАПН України при започаткуванні спільних проєктів з українськими вченими.

Основні індикатори для оцінювання:

- 1) кількість учених, які виїжджали за кордон з метою стажування, навчання, підвищення кваліфікації, викладацької роботи, проведення наукових досліджень;
- 2) кількість учених, які отримали гранти на індивідуальну мобільність у межах міжнародних освітніх і наукових проєктів;
- 3) кількість зарубіжних учених, залучених до співпраці з НАПН України та її підвідомчими установами відповідно до положень угод, програм і проєктів;
- 4) кількість іноземних аспірантів і докторантів, які навчаються у НАПН України та її підвідомчих установах;
- 5) кількість наукових заходів, організованих спільно із зарубіжними партнерами на базі НАПН України та її установ за їх фізичної присутності;
- 6) кількість наукових заходів, проведених онлайн і організованих на базі НАПН України та її підвідомчих установ спільно із зарубіжними партнерами;
- 7) кількість зарубіжних учених — учасників заходів, організованих НАПН України та її підвідомчими установами;
- 8) кількість учених, які виїжджали за кордон з метою представлення результатів вітчизняних наукових досліджень на міжнародних наукових заходах;
- 9) витрати наукової установи НАПН України на забезпечення академічної мобільності наукових працівників, аспірантів і докторантів у перерахунку на одну особу.

Розділ 3. Зарубіжні наукові публікації

Для підвищення якості наукових досліджень і покращення наукометричних показників, а також для збільшення кількості зарубіжних і спільних із зарубіжними авторами міжнародних публікацій, НАПН України сприятиме:

- створенню механізмів заохочення співробітників до здійснення академічних публікацій англійською або іншими офіційними мовами ЄС у зарубіжних наукових виданнях, а також публікацій у вітчизняних і зарубіжних наукових журналах спільно із зарубіжними авторами, причому щорічне збільшення загальної кількості таких публікацій повинне складати не менше 10 % від показників попереднього року;
- додатковому фінансовому заохоченню працівників, які мають публікації в іноземних академічних виданнях, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus та/або Web of Science Core Collection;
- організаційній та іншій підтримці процесів індексації академічних видань НАПН України та її підвідомчих установ у наукометричних базах даних Scopus та/або Web of Science Core Collection, зокрема через формування системи консультативної підтримки редакційних колегій журналів;
- індексації академічних видань НАПН України та її підвідомчих установ в інших авторитетних наукометричних базах даних;
- входженню наукових співробітників НАПН України до складу редакційних колегій іноземних академічних видань, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus та/або Web of Science Core Collection.

Основні індикатори для оцінювання:

- 1) загальна кількість публікацій англійською та/або іншими офіційними мовами ЄС у зарубіжних наукових виданнях;
- 2) загальна кількість публікацій англійською та/або іншими офіційними мовами ЄС у зарубіжних наукових виданнях, що індексуються наукометричних базах даних Scopus та/або Web of Science Core Collection;
- 3) загальна кількість наукових видань НАПН України та її підвідомчих установ, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus та/або Web of Science Core Collection;
- 4) загальна кількість наукових видань НАПН України та її підвідомчих установ, що розпочинають процес індексації у наукометричних базах даних Scopus та/або Web of Science Core Collection;
- 5) загальна кількість працівників, які входять до редакційних колегій зарубіжних наукових видань;

6) загальна кількість працівників, які входять до редакційних колегій зарубіжних наукових видань, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus та/або Web of Science Core Collection;

7) загальна кількість працівників, які виконують функції рецензентів зарубіжних наукових видань;

8) загальна кількість працівників, які виконують функції рецензентів зарубіжних наукових видань, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus та/або Web of Science Core Collection;

9) питома вага спільних із зарубіжними авторами публікацій у вітчизняних і закордонних наукових журналах, опублікованих ученими НАПН України та її підвідомчих установ (у відсотках від загальної кількості публікацій);

10) загальна кількість працівників, які входять до редакційних колегій вітчизняних наукових видань, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus та/або Web of Science Core Collection;

11) загальна кількість працівників, які виконують функції рецензентів вітчизняних наукових видань, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus та/або Web of Science Core Collection;

12) кількість журналів, редакційним колегіям яких надавалася консультативна підтримка щодо індексування у міжнародних наукометричних базах.

Розділ 4. Створення умов для «інтернаціоналізації вдома»

«Інтернаціоналізація вдома» передбачає створення максимально сприятливих умов для здійснення міжнародної діяльності, знаходячись на власному робочому місці. Особливої актуальності «інтернаціоналізація вдома» набула під час пандемії COVID-19 та пов'язаних з нею обмеженнях академічної мобільності і потребою у мінімізації контактів між людьми. Зважаючи на існуючі умови, НАПН України сприятиме:

- розробленню та запровадженню ефективно діючого та фінансово доступного механізму вивчення та вдосконалення володіння іноземними мовами науковими працівниками, аспірантами і докторантами;

- заохоченню наукових працівників, аспірантів і докторантів до використання сучасних цифрових технологій для активізації міжнародних зв'язків і налагодження віртуальних контактів з іноземними колегами;

- налагодженню доступу наукових працівників, аспірантів і докторантів до зарубіжних наукових та аналітичних видань з освітньої проблематики;

- створенню системи приймання іноземних науковців і докторантів під час їх перебування в Україні з метою співробітництва з колегами із НАПН України та її підвідомчих установ;

- розробленню та укладанню договорів про співпрацю із закордонними науково-дослідними установами з метою забезпечення співробітництва на основі використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій;

- розміщенню веб-матеріалів про міжнародну діяльність НАПН України та її підвідомчих установ.

Основні індикатори для оцінювання:

1) кількість наукових працівників, аспірантів і докторантів, які закінчили курси вивчення та підвищення рівня володіння англійською та/або іншими офіційними мовами ЄС;

2) кількість наукових заходів онлайн, організованих спільно із зарубіжними партнерами на базі НАПН України та її підвідомчих установ;

3) кількість онлайн тренінгів і курсів англійською та/або іншими офіційними мовами ЄС, дотичних до проблематики наукових досліджень, на яких навчалися наукові працівники, аспіранти та докторанти;

4) кількість іноземних науковців і докторантів, які відвідали НАПН України та її підвідомчі установи у межах реалізації спільних програм і проєктів або ж з метою їх започаткування.

Розділ 5. Активізація співпраці з іноземними членами і почесними докторами НАПН України

Важливою складовою наукового колективу НАПН України є іноземні члени та почесні доктори, які є авторитетними вченими в галузі наук про освіту, педагогіки і психології у зарубіжних країнах. З метою активізації співпраці з іноземними членами і почесними докторами, які є громадянами зарубіжних країн, необхідно:

- розширити спільну видавничу діяльність з організаціями, де працюють іноземні члени та почесні доктори НАПН України, які є громадянами зарубіжних країн;

- залученню іноземних членів і почесних докторів НАПН України, які є громадянами зарубіжних країн, до редакційних колегій журналів, засновниками яких є НАПН України та її підвідомчі установи;

- заохочувати входження іноземних членів і почесних докторів НАПН України, які є громадянами зарубіжних країн, до організаційних комітетів міжнародних конференцій, що проводяться на базі НАПН України та її підвідомчих установ;

- сприяти перекладу праць іноземних членів і почесних докторів, які є громадянами зарубіжних країн, українською мовою з подальшим їх розміщенням в Електронній бібліотеці НАПН України та популяризацією серед вітчизняної академічної спільноти.

Основні індикатори для оцінювання:

- 1) кількість спільних академічних проєктів, започаткованих з іноземними членами та почесними докторами;
- 2) кількість спільних публікацій, здійснених спільно з іноземними членами та почесними докторами;
- 3) кількість спільних наукових заходів, проведених з іноземними членами та почесними докторами;
- 4) кількість іноземних членів і почесних докторів, які є членами редакційних колегій періодичних наукових видань, засновниками яких є НАПН України та її підвідомчі установи;
- 5) кількість монографій та наукових статей іноземних членів і почесних докторів, перекладених українською мовою та розміщених в Електронній бібліотеці НАПН України.

Розділ 6. Популяризація діяльності НАПН України на міжнародному рівні

З метою популяризації діяльності НАПН України та її підвідомчих установ, формування її сприятливого іміджу на міжнародній арені необхідно:

- модернізувати сайт НАПН України та її підвідомчих установ, а також розробити механізм регулярного оновлення їх англійських версій;
- підготувати англійські матеріали щодо впливу НАПН України та її підвідомчих установ на становлення та реформування національної системи освіти;
- підготувати англійські матеріали про життя, діяльність і здобутки членів НАПН України та її наукових працівників.

Основні індикатори для оцінювання:

- 1) загальна кількість оновлень сайту НАПН України та її підвідомчих установ у звітному році;
- 2) загальна кількість оновлень англійської версії сайту НАПН України та її підвідомчих установ у звітному році;
- 3) загальний обсяг англійських матеріалів про вплив НАПН України та її підвідомчих установ на становлення та реформування національної системи освіти, а також реалізацію найбільш значущих проєктів НАПН України та її підвідомчих установ у звітному році;
- 4) загальний обсяг англійських матеріалів про життя, діяльність, наукові здобутки членів НАПН України та її підвідомчих установ у звітному році;
- 5) кількість заходів, проведених НАПН України та її підвідомчими установами для зарубіжної аудиторії з метою популяризації діяльності та найбільш вагомих досягнень у звітному році.

Розділ 7. Система моніторингу реалізації Стратегії та механізми її вдосконалення

Передбачається, що після схвалення Стратегії впродовж першої половини 2021 р. буде проведено всебічну оцінку стану міжнародної діяльності НАПН України та її підвідомчих установ за результатами 2020 р. у відповідності до запропонованих індикаторів. Уніфікація відповідних даних дозволить у подальшому відстежувати динаміку реалізації цієї Стратегії на основі даних моніторингу, що проводиться щорічно.

Наприкінці кожного календарного року питання реалізації Стратегії інтернаціоналізації НАПН України, а також обговорення пропозицій щодо її подальшого вдосконалення, має стати предметом обговорення на засіданні Президії НАПН України. Звіти підвідомчих установ у частині «Міжнародне наукове співробітництво» мають бути оформлені відповідно до завдань та індикаторів Стратегії інтернаціоналізації НАПН України.

За результатами обговорення передбачено можливість доповнення та уточнення як конкретних індикаторів оцінки міжнародної діяльності, так і окремих напрямів відповідної діяльності.

Упродовж 2025 р. планується обговорення результатів реалізації Стратегії інтернаціоналізації НАПН України та затвердження редакції Стратегії на 2026-2030 роки.